

וכבר שמתי לנוכח עיני להטריח עצמי, רק בענינים העקרים בתורת משה ודת יהודית, ולא בסעיפים; ואמרתי להציג פה גם כן בקצרה מהות ענין בקורת וקורות חכמה זו בעמנו, אשר לא חדשה היא בזמננו כאשר ידמו קצת הרבנים, רק היא חכמה אשר אשר נתעסקו בה רבותינו בעלי המשנה והתל' מני אז, לחקור אחר כל דבר הסתום במקום זה ולהאירו ממקום אחר, ותוצאות החכמה הללו רבו פארותיה על פנים שונים, א' לחקור על האנשים המפוארים באומה לאנשי מופת, באיזה זמן היו? כמו אויב באיזה זמן היה (ב"ב ט"ו ע"א וע"ב) חבקוק באיזה זמן היה (סדר עולם מובא אברבנאל שם) דהיה בימי מנשה, וקצתם אמרו בן השונמית שהחיה אלישע היה ע"ש, ב' מאיזה עם או שבט הי' כמו אויב ישראל היה, או נכרי (ב"ב שם וירושלמי פ"ה דסוטה), יונה משל שבט זבולון או משל אשר היה (ירושלמי סוכה ר"פ החליל) מאן נינהו אנשים אשר לא ראו המראה של דניאל (מגילה ג' ע"א, ג') על מהות הספרים אשר נעלם שם מחברם, כמו משה כתב ספר אויב, שמואל כתב שופטים ורות, ירמיה ספר מלכים וקינוח, תילים על ידי עשרה זקנים (ב"ב ט"ו ע"א), הלל המצרי משה וישראל אמרו (פסחים קי"ז ע"א, ד') לישר המעוקלות אשר נראו בכתבי קידש, כמו בקשו לגנוז ספר יחזקאל (מנחות מ"ב ע"א שבת י"ג ע"ב), ובקשו לגנוז ספר קהלת ומשלי (שבת ל' ע"ב) וישבו ודרשו להסיר הסתירות, ה' לקחת מהספרים הנקובים בשמות, ליחסם לאיש אחר, כמו יהושע כתב שמונה פסוקים בסוף תורת משה, פינחס ואלעזר כתבו סוף ספר יהושע, נחמיה סיים ספרו של עזרא (ב"ב שם שם), והשע אביו של בארי כתב שני פסוקים דרשו אל האבות והידעונים וכי ולא היה בהם כדי ספר, ונטפלו לישעיה (ויקרא רבה פ"ו, ה') לברר שמות המסופקים התך זה דניאל, (מגילה ט"ז ע"א) מלאכי זה עזרא (שם שם) הוא כירש הוא דריוש (ר"ה ג' ע"א, ו') להציע פעולת אנשי מופת הללו לטובת כללית האימה, כמו ראוי היה עזרא

שתנתן תורה על ידו ונשתנה על ידו (סנהדרין כ"א ע"ב) וכדומה הרבה, וכל אלו החקירות מכונים היום בקורת, אולם אין עסקנו לברר ספיקות כאלו בכתבי קודש אחר כי כבר קדמו אותנו חז"ל, ובפרט במה שנוגע לפינה הי' נידון הסרת איזה פסוקים מכתבי קודש ממחב', וליחסם למחברים אחרונים, ענין זה דרך חול אצלנו ונהגו בו רק חכמי האומות היום, ואצלנו המסורה מקובלת בכל עוז, ואין לזוז ממנה ימין ושמאל, אכן עסקנו בזה לבקר אחר כל ספר וחיבור מחכמי המשנה והתלמוד ובעלי המדרש, ולברר דרכי חז"ל ועשתנותיהם והשתדלותם, ואחר כל חכם הנזכר שמה, ולקבץ דיעות חז"ל והחכמים הבאים אחריהם, מה שדברו הם במקו' מפוזרות, להביאם למקום אחד, למען יהי הכל מבואר ומבורר נוכח עינינו כשמלה, והנה נוסף על חכמי המשנה כמו התנא ר' יוסי אשר חיבר סדר עולם, ודברי חז"ל במקומות שונות, מצינו גם כן כי גם הדורות הבאים אחריהם לא סרו מלהשתדל להשלים חכמה הלזו, כמו רבינו שרירא גאון באגרתו על ענין המשנה ועל ישיבות חכמי בבל, ועל דורות הגאונים, רבינו יוסף טוב עלם בסדר התנאים והאמוראים, והי' נמצא לפני רבותינו בעלי התוס', ונעתק גם כן בספר כ"ח — לא ידעתי באיזהו חלק מפני שאין עתה הספר נוכח עיני — ואח"ז הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשנה — אם כי לא יצא ידי חובתו כאשר ראוי לנשר הגדול כמותו, וכבר תפסו הרב חוט השני והרב חות יאיר סי' קצ"ב — ואח"ז רבינו שמשון בספר הכרי', וכן הרב ר' יושוע בספר הליכות עולם, ועוד איזהו גדולים, אחר זה חיבר הרב החכם הכולל הגאון מוה' אברהם זאקוטי ספר יקר מכונה יוחסין, והפליא לעשות בזה יותר מחכמים אשר קדמוהו, ואחר זמנו הפליא החכם המפורסם מוהר"ר עזריה מן האדומים מק"ק מאנטובה לעשות בחיבורו מאור עינים, ולא הספיק עצמו לכתוב על שמות התנאים והאמוראים לבד רק כתב על ענינים שונים בתלמוד וחקר ובחן על המאורעות אשר נזכרו בתלמוד, במה שנוכל להתאימם עם מה שמסופר בספרי העמים בעני